ANTROJI DALIS

DRAUGAS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1987 m. lapkričio mėn. 21 d. / November 21, 1987 Nr. 228(42)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Jaunimo centras — namai

Senojo Testamento kronikininkas pasakoja, kaip karalius Dovydas, kai jau buvo atnešęs Sandoros skrynią į Jeruzalę, nugalėjęs Izraelio priešus, prieš savo mirtį ruošiasi statyti šventyklą Jeruzalėje. Jis kreipiasi į tautos vyresniųjų susirinkimą, pranešdamas, kad savo paties auksą ir sidabrą jis skiria savo Dievo namams, ir kviečia visus savo žmones aukoti Viešpačiui. Kada susirinkusieji lygiai taip pat dosniai savo turtus paskiria Viešpaties namų iždui, Dovydas prabyla į Dievą: „Kas gi aš esu, ir kas yra mano tauta, kad galėtumėm tau visa tai žadėti? Visa yra tavo, ir ką iš tavo rankos ėmėme, atidavėme tau; nes tavo akivaizdoje esame svetimi ir ateiviai, kaip visi mūsų tėvai. Mūsų dienos žemėje yra kaip šešėlis, mes neturime jokios pastovios buveinės" (1 Kron 29, 14-15).

Ši pajauta mūsų pačių laikinumo šioje žemėje, mūsų darbų ir kūrybos praeinamumo, siekių ribotumo yra esminė krikščioniškosios mūsų tradicijos, paeinančios iš Senojo Testamento tikėjimo, dalis. Mes žinome, kad žemėje nestatome išliekančių namų. O vis dėlto ir tai žinodami namus vis vien statome, jais naudojamės, juos taisome ir tobuliname, ir norime, kad jie kuo ilgiau stovėtų. Ir šito, galima sakyti, paradoksiško mūsų triūso ir rūpesčio priežastį taip pat galime rasti Dovydo statomos Viešpačiui padangtės istorijoje. Mes savo turtu, savo statyba, savo kūryba ir darbu sudarome sąlygas Dievui mūsų tarpe gyventi.

Šįmet švenčiame Jaunimo centro Chicagoje trisdešimties metų sukaktį. Jis irgi statytas būti buveine mūsų išeiviškai bendruomenei. To užmojo sumanytojai — lietuvių tautai daugiau kaip 400 metų tarnavę, ją švietę ir visokeriopai kėlę tėvai jėzuitai. Jaunimo centro statybos darbus savo santaupomis ypač rėmė dievobaimingos moterys. Tai perdėm pirmosios lietuvių imigracijos narės, kurių gyvenimo santaupos buvo labai kuklaus uždarbio liekanos. Jų aukoti pinigai nupirko plytas, cementą ir rankų darbą, kuris sukūrė Jaunimo centro sienas. Be jų ir visų kitų geradarių Jaunimo centrui paaukoto turto, kurį jie skyrė Dievui ir ateinančioms kartoms, būtų sunkiai įmanomas mūsų kultūrinis gyvenimas Chicagoje, kuris taip labai apie Jaunimo centrą sukasi.

Jaunimo centras yra tikrai toji centrinė padangtė, po kuria švenčiame savo metinius bendruomenės festivalius, taip kaip ir Izraelio tauta juos šventė Dovydo statytoje šventykloje. Rudenį pradedame derliaus šventėmis: tos visos vakarienės, kurios taip dažnai vyksta Jaunimo centro didžiojoje salėje, atneša lėšas ne tik mūsų organizacijų projektams, bet taip pat sukaupia pinigus ir paties Jaunimo centro apšildymui, palaikymui ir tobulinimui. Kas metai įvyksta jaunimo kūrybos premijų įteikimas — tai irgi džiaugsmas mūsų kūrybiniu derliumi. Periodiškai Jaunimo centre susirenkame įvertinti mūsų mokslininkų ir kūrėjų pasiekimus per Mokslo ir kūrybos simpoziumus — tai didžioji kultūrinio derliaus šventė. Jaunimo cent didžiosios salės scenoje kas keleri metai gėrimės Teatro festivalio spektakliais. Puikiai, kad tai vyksta Padėkos dienos ženkle, nes tokiu būdu mes galime pajusti, kaip mūsų bendruomeniniai projektai atspindi Amerikos visuomenės voliuntarizmą: gyvename krašte, kuriame sklandžiai vykstantis buitinis žmonių aprūpinimas palieka visiems laiko puoselėti įvairiausius projektus ir burti kartu bendrų interesų žmones meno, mokslo, visuomenės gerovės labui.

Kalėdų švenčių išvakarėse Jaunimo centre įvairios organizacijos ruošia bendras kūčias, mažiesiems eglutes. Vasario Šešioliktosios vakare Jaunimo centro kavinėje susirinkę dainuojame ir giedame, patvirtiname pagrindinį visos mūsų tautos siekimą. Velykų šventės pasveikinamos velykinių valgių stalu. Kas penktadienį vyksta vakaronės, kurių temos apima labai platų susidomėjimų spektrą — čia šviečiamės, lavinamės ir mokomės galvoti. Gegužės mėnuo ženklinamas organizacijų metinėmis šventėmis ir mokyklų baigimo iškilmėmis. Gegužės mėnesį Jaunimo centre jau keturiolika kartų buvo švenčiama pati didžioji mūsų kultūrinio pavasario šventė — Poezijos dienos. (O kūrybinis žodis sklinda iš Jaunimo centro ir apskritus metus — čia savo kūryba su klausytojais per trisdešimt metų yra dalinęsi turbūt beveik visi mūsų žymieji poetai ir rašytojai, sutiktos visos svarbiosios naujai išleistos grožinės literatūros knygos, įvairiomis progomis kritikų nagrinėti ne tik lietuvių, bet ir pasaulinės literatūros įdomieji klausimai.)

Į šitokius mūsų švenčių ciklus galime žvelgti kaip tam tikrą liturginių metų inkarnaciją jau už bažnyčios sienų, kur jie yra pervedami į visuomenės gyvenimą. Dievas gyvena tarp mūsų — jis yra ypač ten, kur renkamės prasmingam tarpusavio bendravimui.

Nuosekliai tad Jaunimo centras yra tapęs namais, kurie yra atviri ir svetingi visiems, norintiems šituo labai plačiai suprastos bendruomenės gyvenimu dalintis. Vakarų pasaulyje trokštamas pliuralizmas čia akivaizdžiai įkūnijamas. Jaunimo centras šiltai priima svečius — ne tik lietuvius iš visos Amerikos ir Kanados, iš viso pasaulio, kaip per Pasaulio lietuvių dienas, Mokslo ir kūrybos simpoziumus, Ateitininkų federacijos kongresus, bet ir kitų tautybių politikus, mokslininkus (sociologas kun. Andrew M. Greeley per savo viešnagę su paskaita Jaunimo centro kavinėje kelis kartus stebėjosi ir džiaugėsi lietuvišku atvirumu), menininkus (Čiurlionio galerijoje ne per seniausiai vyko latvių dailininkų paroda), o ypač mūsų tautiečius iš tėvynės, kurie, patekę į Jaunimo centrą, kartais stebisi — „klerikalų" kultūrinė įstaiga, o jos scenoje rečituoja kūrėjai iš Lietuvos ir opiomis temomis diskutuoja mokslininkai. Jaunimo centro patirtis jiems griauna okupuotoje Lietuvoje taip peršamą buržuazinių nacionalistų netolerantingos, susiskaldžiusios ir susipykusios išeivijos modelį. Juk Jaunimo centre savo renginius ruošia įvairiausios organizacijos, nuo Švento Rašto skaitytojų iki politinių teorijų tyrinėtojų. Visi jaučiasi namuose po Jaunimo centro stogu.

Tuos namus įkūrė, mūsų bendruomenei padovanojo tėvai jėzuitai su visų savo lėšomis juos pastačiusių pagalba, juos išlaiko, jais nuolat rūpinasi ir juos toliau puošia nepailstantys Jaunimo centro vadovybės darbuotojai ir talkininkai. Jaunimo centras yra mūsų visų pasididžiavimas ir džiaugsmas, taip kaip Jeruzalės šventykla buvo Izraeliui. Tardamas, „todėl, kad aš džiaugiuosi savo Dievo namais", Dovydas skyrė statomai šventyklai savo paties aukso ir sidabro išteklius (1 Kron 29, 3). Mes irgi turime pagrindo taip sakyti ir dėl to savo piniginiais ištekliais jau trisdešimt metų mums tarnavusį Jaunimo centrą — mūsų Dievo ir mūsų namus — toliau puoselėti.

(a. ll.)

Jaunimo centras Chicagoje — lietuvybės židinys

Trisdešimt metų veiklos sukaktis

JUOZAS ŽYGAS

Kokia būtų buvusi Chicagos lietuvių veikla, jeigu nebūtų buvę Jaunimo centro? Sunku net įsivaizduoti lietuviškąją Chicagą be Jaunimo centro. Kol mes jį turime, tai gal ne visi jo reikšmę įvertinam ar jį paremiam. Bet tik trumpai paklajokime po svajonių pasaulį ir pabandykime įsivaizduoti, kad Jaunimo centro nebėra. Jeigu jums kas staiga pasakytų, kad... nebėra! Koks būtų jūsų pirmas refleksas? O jeigu neprisidėtume prie jo išlaikymo, tai taip įvykti gali. Taigi, kol mes jį dar turime, reikia stengtis ir prisidėti, kad jis dar ilgai gyvuotų. Už jį mes turime būti dėkingi tėvams jėzuitams. Jų tarpe ta idėja gimė, jie telkė pinigus ir ją įgyvendino. Žinoma, ne jie vieni tai padarė, jų užnugaryje buvo dosni lietuviška visuomenė. Vladas Būtėnas yra vaizdžiai rašęs, kad „jis buvo statomas ne biznierių, bet idealistų". Idealistai jį statė, idealistai jį ir toliau išlaiko: „ČIKAGOS JAUNIMO CENTRAS yra bendro darbo vaisius. Ne vieno, bet daugelio lietuvių idėjomis jis buvo suplanuotas, bendromis pastangomis jo statybai buvo sutelktos lėšos, visų bičiulių aukomis jis yra išlaikomas". Jaunimo centras turi rėmėjų ir tarpe tų, kurie Chicagoje nebegyvena ar net niekuomet negyveno. Tai yra visai natūralu, nes Jaunimo centras tarnauja ne vien Chicagos lietuviams.

Daugelis lietuviškų gyvenviečių turi didesnius ar mažesnius savo centrus ar Lietuvių namus. Visi jie yra reikalingi ir visi atlieka savo paskirtį. Tačiau Jaunimo centras Chicagoje yra lyg sostapilė: ji tarnauja ne tik Chicagai, bet ir visai išeivijai. Be kelių redakcijų ir lituanistinių mokyklų, kurias gal ir kiti centrai turi, jame yra bendrinės lietuvių institucijos. Visas tas institucijas net sunku išvardinti, reikia pagalvoti, kad ko neužmirštum. Jame yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenės nervų centras (centrinė raštinė ir valdybos būstinė), Pedagoginis lituanistikos institutas, Lituanistikos tyrimų ir studijų centras, Pasaulio lietuvių archyvas, Muzikologijos archyvas, Foto archyvas, Čiurlionio galerija, Lietuvių dailiojo meno institutas, Laisvės kovų muziejus, JAV LB Švietimo tarybos knygų sandėlis ir įvairių organizacijų priebėga. Taigi, kaip matome, gana impozantiškas įvairių centrinių institucijų sąrašas. Jame vyksta suvažiavimai, konferencijos, seminarai, simpoziumai ir daugelis kitų renginių, kurie yra bendri mūsų išeivijos veiklai. Tik pagalvokime, ar tos visos institucijos būtų galėjusios egzistuoti, jeigu nebūtų buvę Jaunimo centro.

Jaunimo centras, nors dar galutinai nebaigtas, 1957 m. spalio mėn. 6 d. atidarė savo duris lietuviškai visuomenei ir jaunimui. „Atidarymo iškilmėse dalyvavo 36 organizacijų atstovai ir apie 800 svečių. Kai kurie dalyviai labai nustebo, kai pamatė, kad prie garbės stalo sėdėjo ir įvairių tikybų ir įvairių politinių srovių atstovai. Tačiau tas faktas turėjo pabrėžti, kaip tėvai jėzuitai supranta lietuvių vienybę". Lietuviška visuomenė ir spauda su džiaugsmu priėmė šį įvykį. „Sekdami lietuviškąjį gyvenimą, su džiaugsmu turime konstatuoti faktą, kad lietuvių jėzuitų ordinas nuo Vilniaus universiteto įsteigimo laikų, kartu su lietuvių tauta pergyvendamas visą eilę tragiškų dienų, išliko lankstus ir lietuviškas savo dvasia *(Laisvoji Lietuva,* 1957 m. spalio mėn. 31 d.).

Atidarius Jaunimo centrą, gana greitai buvo jaučiama, kad jo patalpos per ankštos. Neužteko esamų nei lituanistinėms mokykloms, nei įvairioms organizacijoms. O per įvairius renginius koridoriais buvo neįmanoma praeiti. Atėjus savaitgaliams, kai vykdavo įvairios repeticijos ir susirinkimai, labai dažnai nebūdavo patalpų visus sutalpinti. Jautė tai jėzuitai, jautė ir visuomenė, kad esamas patalpas reikia plėsti. Tad beveik tučtuojau, praėjus tik keleriems metams, buvo pradėta rūpintis jo praplėtimu. Ir vėl našta ant jėzuitų pečių.

1966 m. rudenį buvo paskelbtas vajus naujai statybai. Vysk. Vincentas Brizgys, gen. konsulas dr. Petras Daužvardis ir plačioji visuomenė tam projektui nuoširdžiai pritarė. Dr. Antanas Razma, pirmasis atsiuntęs tūkstantį dolerių naujai statybai, ragino nelaukti, nesismulkinti, bet drąsiai pradėti statybą ir žiūrėti, kad būtų pakankamai vietos lietuvybės misijai: mokyklai, renginiams ir lietuvių kultūrinių vertybių išlaikymui. Dr. Steponas Biežis rašė: „Jūsų milžiniškos patriotinės pastangos išlaikyti ir ugdyti lietuvybę aiškiai matomos ir nuoširdžiai vertinamos". Dr. Kazys Ambrozaitis: „Sveikinu Tėvus Jėzuitus ir dėkoju už sėkmingą darbą lietuvių jaunimo labui..." Daugelis organizacijų ir pavienių asmenų įsijungė į šį statybos vajų. Siuntė ne tik paskatas ir linkėjimus, bet ir piniginę paramą. Į statybos vajų įsijungė: skautų vadovybė, Gailestingųjų seserų sąjunga, Lietuvių tautinis sąjūdis, Ateitininkų Federacija, Šauliai, L.V.S. sąjunga, gydytojų ir inžinierių sąjungos ir daugelis organizacijų bei klubų prisidėjo finansine parama. Dr. Leonas Kriaučeliūnas, pradėdamas vajaus vakarienę, pareiškė: „Manau, nesuklysiu pasakęs, kad Jaunimo centras Chicagoje yra mūsų lietuvybės išlaikymo centras Amerikoje". Buvo daug pilkų didvyrių, kurie nešė sunkiai uždirbtus pinigus, kad klestėtų lietuvybės židinys. Negalima praeiti, nepaminėjus Vacės ir Jono Bagdanavičių nuoširdžios aukos: „Jūsų dideliam sumanymui pilnai pritariame, todėl drauge ir mūsų sūnaus atminimui skiriame šią kuklią auką — vieno mėnesio pensiją". Buvo ir daugiau panašių aukotojų. Kaip jau minėta, Jaunimo centrą statė ne biznieriai ir gal ne milijonieriai, bet idealistai. Dažniausiai vargo žmonės, bet turtingi dvasia. Aukotojų tarpe buvo gal ir tokių, kurie patys nebuvo lankę jokios lietuviškos mokyklos, tačiau suprato lietuviško švietimo reikšmę. Senoji lietuvių imigracija labai dosniai parėmė šio židinio statybą.

Jaunimo centro statybos pirmoji fazė buvo atlikta, vadovaujant kun. Broniui Krištanavičiui. Antroji statyba, išplečiant Jaunimo centrą, vyko 1966-72 m. tarpsniu, vadovaujant kun. Jonui Kubiliui. Kun. Jonas Kubilius buvo prityręs statybos reikaluose (Montrealy jis įkūrė Aušros Vartų parapiją). Tačiau statyba buvo lėta ir vargininanti ne dėl lėšų stokos, bet dėl tampymosi su architektu.

Iš visų patalpų populiariausia pasidarė kavinė. Vakaronės su-

(Nukelta į 4 psl.)

Dabartinė Jaunimo centro valdyba: (pirmoje eilėje) S. Endrijonienė — pirmininkė, A. Likanderienė, G. Micevičūtė ir A. Ramanauskienė; (antroje eilėje) J. Žygas, V. Lesniauskas, J. Paronis. Trūksta: V. Rupinsko ir J. Daunoro. Nuotrauka Jono Tamulaičio

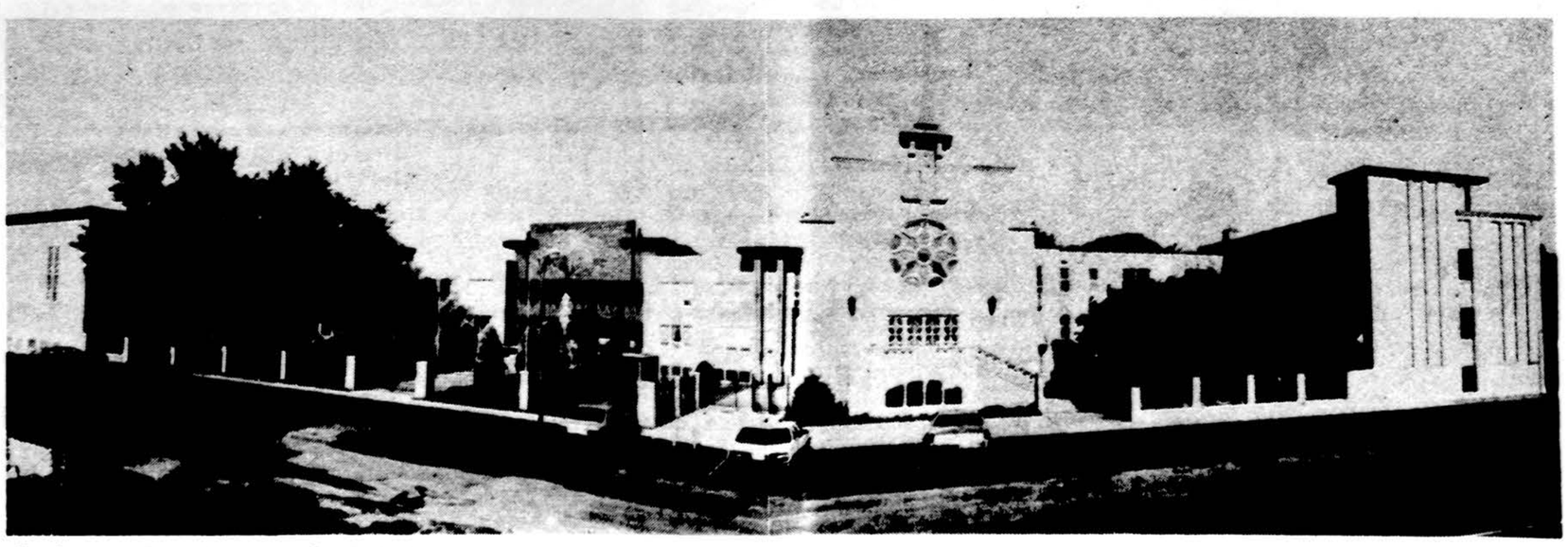

Jaunimo centro ir tėvų jėzuitų vienuolyno bei koplyčios, 5620 South Claremont Avenue, Chicago, Illinois, pastatų kompleksas. Nuotraukos Stasio Žilevičiaus

Lituanistinės mokyklos Jaunimo centre

Pedagoginis lituanistikos institutas

Pedagoginis lituanistikos institutas įkurtas 1958 metais pedagogo lituanisto a.a. Domo Veličkos pastangomis. 1988 m. institutas švęs trisdešimtmetį. Instituto tikslas — paruošti naujus lituanistinių mokyklų mokytojus ir sąmoningus lietuvių veikėjus lietuvybei išeivijoje išlaikyti. Šiuos tikslus aiškiai nusako prof. dr. Albinas Liaugminas, pirmasis instituto rektorius: „Kad nedingtų per amžius sukrautas dvasinis lietuvių tautos turtas kalboj, tautosakoj bei literatūroj, istorijoj, tautodailėj ir papročiuose, pirmoj eilėj ji reikia išsaugoti mums patiems, o paskiau kaip kultūrinę vertybę perduoti kitoms kartoms" (1983 m. Pedagoginio lituanistikos instituto leidinys). O tas vertybes galės perduoti jaunimas, gavęs tam tikrą pasiruošimą.

Pedagoginio lituanistikos instituto 1987 metų absolventai su instituto vadovybe ir lektoriais Jaunimo centro didžiojoje salėje.

Per šį nepilną trisdešimtmetį Pedagoginio lituanistikos instituto rektoriais buvo šie asmenys: prof. dr. Albinas Liaugminas, prof. dr. Petras Jonikas, kun. Vytautas Bagdanavičius, MIC, a.a. prof. dr. Jonas Puzinas, o nuo 1979 m. prof. dr. Jonas Račkauskas. Rektoriaus pavaduotojais arba direktoriais yra buvę šie asmenys: a.a. Domas Velička, Aleksandras Dundulis (20 metų), a.a. Pranas Razminas, Ramutė Plioplytė, dabartinė direktorė Stasė Petersonienė. Neakivaizdinio skyriaus direktoriumi ilgus metus buvo lituanistas Ignas Serapinas.

Malonu pažymėti, kad Pedagoginis lituanistikos institutas yra paruošęs didelį būrį mokytojų ne tik lituanistinėms mokykloms, bet lektorių ir pačiam institutui. Net dabartinis rektorius dr. Jonas Račkauskas yra baigęs Pedagoginį lituanistikos institutą 1968 metais. Taip pat institutą yra baigę šie instituto lektoriai: buvusi direktorė Ramutė Plioplytė, dr. Vytautas Narutis, dėstęs institute Lietuvos istoriją trejus metus, dabartinė vicedirektorė doktorantė Birutė Tamulynaitė, muzikos magistrė Emilija Sakadolskienė, bibliotekos vedėjas ir lektorius doktorantas Robertas Vitas, tautosakos lektorius ir instituto etnografinio ansamblio vadovas doktorantas Arvydas Žygas. Anksčiau dėstė Rima Janulevičiūtė, dr. Vilija Kerelytė, doktorantas Dovas Šaulys, teisininkė Margarita Kučytė, Mykolas Drunga. Prieš ketverius metus istorinę geografiją pradėjo dėstyti jaunas lektorius inž. Rimantas Žemaitaitis. Šiais metais vėl jauna lektorė Danutė Rukšytė, Lituanistikos katedroj paruošusi magistrą iš lingvistikos, pradėjo dėstyti institute. Tos visos jaunos jėgos džiugina ir duoda daug vilčių ateičiai.

Šį semestrą lektorių sudėtis tokia: Juozas Masilionis, tėvas Juozas Vaišnys, S.J., ir Danutė Rukšytė — lietuvių kalba, Dalia Bylaitienė ir Stasė Petersonienė — lietuvių literatūra, Jonas Dainauskas, dr. Kazys Ėringis ir Robertas Vitas — Lietuvos istorija, Česlovas Grincevičius — lietuvių išeivijos istorija, Apolinaras Bagdonas — lietuvių ir indoeuropiečių kalbų istorija. Pavasario semestrui bus kviečiami: dr. Violeta Kelertienė, kun. Jonas Duoba, Bronius Juodelis, Ramunė Račkauskienė ir Valerija Sparkytė. Pedagoginio lituanistikos instituto iždininkė yra Alė Steponavičienė. Marija Smilgaitė — vaizdinių mokslo priemonių koordinatorė.

Daug jaunuolių, baigusių Pedagoginį lituanistikos institutą, mokytojauja lituanistinėse mokyklose, reiškiasi literatūrine kūryba arba žurnalistika, dirba visuomeninį lietuvišką darbą. Taip pat yra ilgas sąrašas lektorių, dirbusių institute, iš kurių keli jau iškeliavę amžinybėn. Turime gražų būrį mecenatų. Visi jie bus pažymėti 1988 m. leidinyje, institutui švenčiant 30 metų sukaktį.

Šimet institute studijuoja 40 studentų akivaizdiniame skyriuje ir 5 neakivaizdiniame. Tai rodo, kad lietuviškasis jaunimas, baigęs aukštesniąsias mokyklas, lituanistines žinias gilina toliau ir pesimizmui čia nėra jokio pagrindo.

Šia proga Pedagoginį lituanistikos institutas dėkoja tėvams jėzuitams, Jaunimo centrui ir visiems mecenatams už globą ir paramą, o iš savo pusės dėrys viską, kad mūsų jaunimo širdyse visada liepsnotų lietuvybės ugnelė.

Stasė Petersonienė

Pedagoginio lituanistikos instituto absolventai per diplomų įteikimo iškilmes 1987 m. sausio mėn. 17 d. Jaunimo centre.

Dariaus Girėno mokyklos mažieji dainuoja su muzikos mokytoju Faustu Strolia 1985 metais Jaunimo centre. Nuotrauka A. G. Plačo

Dariaus Girėno mokykla

Dariaus Girėno lituanistinė mokykla niekada nepretendavo patekti į didžiųjų eiles, nekovojo dėl mokinių kiekybės, bet visuomet stengėsi išlaikyti reikiamą kokybę. Nedidelei mokyklai buvo sunku išsilaikyti valdinės mokyklos patalpose dėl aukštos nuomos. Nors tėvų komitetai ir labai stengėsi, bet vieną kartą pasakė, darykit, ką norit, mes nebepajėgiame surinkti tiek daug pinigų. 150 mokinių turinčią mokyklą uždaryti būtų didelis nusikaltimas. Tai kas daryti?

Spaudoje plačiai buvo rašoma, kad tėvai jėzuitai plečia Jaunimo centro patalpas, pristatydami naują priestatą. Dar mokslo metams nepasibaigus, nuvykau pažiūrėti, kaip vyksta statybos darbai. Jau iš tolo buvo girdėti plaktuku taukšėjimas. Prieinu arčiau, žiūriu, kaip kun. Jonas Kubilius atsiraitęs rankoves dirba prie medžio darbų. Užkalbinu, tegul valandėlę pailsi. Papasakoju Dariaus Girėno mokyklos rūpesčius, nors žinau, kad ir kunigui Kubiliui rūpesčių netrūksta. Būdamas patriotas jis tyliai išklauso. Man baigus kalbėti, jis daugiau neklausinėja, neišsisukinėja, bet konkrečiai paklausia, kiek kambarių mums reikia. Atsakiau, kad pas mus yra aštuoni skyriai ir vaikų darželis. A-a, tai jums reikia devynių kambarių. Toliau pasakoja, kad vidaus įrengimai dar neatlikti, bus galima truputį pakeisti planus ir pritaikyti prie mokyklos reikalavimų. Lyg didelis akmuo nusirito nuo krūtinės, išgirdus šiuos žodžius. Mokykla išgelbėta. Vasaros metu darbai buvo baigti. Rudenį pradėjome mokslo metus naujose patalpose, dar dažais kvepiančiose.

Visą laiką jautėme tėvų jėzuitų globą. Jiems pinigai buvo labai reikalingi naujo pastato skoloms mokėti ir didžiulio pastato išlaikymui, tačiau atsižvelgę į sunkią mūsų finansinę padėtį, nereikalavo aukštos nuomos. Tik tėvų jėzuitų globojami, mes galėjome iki šiol išsilaikyti. Pasaulietinei valdžiai perėmus administravimo pareigas, pakilo nuoma, tačiau pajėgėme ją sumokėti.

Visi, kurie iš aukų išsilaiko, gerai supranta, kaip yra sunku gauti pinigų iš visuomenės. Žmonės dabar turtingesni, pajėgūs subalansuoti savo šeimų biudžetus ir padėti atsargai. Bet kai reikia paaukoti tautiniams reikalams, ne visi noriai atidaro savo pinigines, nors labai gerai žino, kad be jų aukos lietuvybė išnyks. Jau daug visuomeninio turto praradome per savo nerangumą ir per mažą padėties vertinimą. Kitataučiai nė ačiū mums už tai nepasakė, nekalbant apie atlyginimą. Nebedaug beliko aukomis įgyto turto ir jam išlaikyti neberodome tinkamo respekto. Čia turiu mintyje Jaunimo centrą.

Kas mums yra Jaunimo centras? Tai mūsų religinė ir tautinė šventovė. Kartu graži vieta ir milijoninis turtas. Priėjęs arčiau pamatai pastatą su bokšteliu ir kryžiumi, tai jėzuitų koplyčia. Čia sekmadieniais žmonės suvažiuoja iš visur savo gimtąja kalba pasimelsti, dvasią atgaivin-

(Nukelta į 4 psl.)

Chicagos aukštesnioji lituanistikos mokykla

Chicagos aukštesnioji lituanistikos mokykla buvo įkurta 1950 m. kovo mėn. 11 d. Vienas iš reikalingiausių ir būtiniausių mokyklai dalykų — patalpos. Besikurianti ir beauganti mokykla keletą metų dėl jų turėjo daugiausia rūpesčių ir vargo.

Kurdami mokyklą, steigėjai kreipėsi į prel. A. Briška, Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijos kleboną, ir jis leido naudotis savo parapijos pradžios mokyklos patalpomis Brighton Parke. Ten ji veikė ligi 1952 m. pabaigos. Patalpas atsakius, nuo 1953 m. sausio ligi 1954 m. rugsėjo mokykla veikė Marquette Parko Švč. M. Marijos Gimimo parapijos pradžios mokykloje, kurion priglaudė klebonas kun. J. Paškus. 1954-55 m. mokykla glaudėsi Šv. Kryžiaus parapijoje, kur klebonavo kun. A. Linkus. Po metų, 1955 m. rudenį, turėjo keltis į Bridgeportą, Šv. Jurgio parapiją, kur klebonavo prel. B. Urba. Iš čia jau norėta irgi... Kur besikelti? Siūlė patalpas prel. Ignas Albavičius Cicero Šv. Antano parapijos mokykloje. Kažin ar ilgai ten būtų mokykla išsilaikiusi vien dėl tolumo: tada dar reta šeima teturėjo automobilius. 1956 m. liepos mėn. 29 d. buvo Jaunimo centro pamatų prakasimo iškilmės, ir buvo vilties po metų į ją persikelti. Todėl prel. B. Urba leido dar vienerius metus pas ją pasilikti.

Buvo vilties? Kaip ta viltis iškilo, leiskime kalbėti ano meto ČALM direktoriui Benediktui Babrauskui (*Lietuvių dienos*, 1961 m., Nr. 7):

„Gal maloniausias, tiesiog pritrenkiantis, buvo vienas susitikimas su lietuvių jėzuitų provinciolu kun. dr. Br. Kriščiūnavičiumi. Kunigas be įžangų paprastais žodžiais kreipėsi į mane, siūlydamas parašyti jėzuitams prašymą, kad pastatytų Chicagos aukšt. lit. mokyklai rūmus. Be jokių sąlygų, be jokių mūsų įsipareigojimų. Ne staigmena, bet tiesiog dovana iš dangaus! Jaučiau, kad tas ČALM direktoriaus raštas liks istorinis, bet nebuvo laiko sentimentams: tuoj pat vietoje parašiau lakoniška pareiškimą, nurodydamas, jog mokykloje numatomos 8 klasės, taigi tiek reikės kambarių..."

Provinciolas pažadėjo kambarius, bet be mokyklinių baldų. Alicijos Rūgytės, tuometinės direktorės, rūpesčiu ir energija, bestatant Jaunimo centrą, vyko vajus mokykliniam inventoriui (mokinių ir mokytojų staliukams, kėdėms, lentoms) įsigyti. Ir jo įsigyta už daugiau kaip 8,000 dol.

Užbaigiant sunkųjį ir nemalonųjį „mėtymo bei vėtymo" laikotarpį, tenka vis dėlto ilgesniam ar trumpesniam laikui mokyklą priglaudusiųjų garbei pasakyti, kad jie mokyklai patalpas davė nemokamai ir tokiu būdu lengvino kūrimosi pradžią.

Pastačius Jaunimo centrą, į ji, dar pilnai nebaigtą, ČALM persikėlė 1957 m. rugsėjo mėn. 7 d. Lengva buvo „persikelti", kai mokykla jokio net ir kilnojamo turto neturėjo: „omnia mea mecum porto" (viską su savim nešuos). Buvome laimingi: mums pastatytose klasėse sėdėjome savuose suoluose, rašėme savose lentose... Ir tebesėdime, ir teberašome. Per 30 metų dar neišvijo ir negrasino išvaryti, nors teko bendradarbiauti ir klausyti daugelio Jaunimo centro direktorių jėzuitų: Jono Kubiliaus (1957-1967), Jono Raibužio (1967-1968), Jono Borevičiaus (1968-1972), Gedimino Kijausko, Algimanto Kezio ir Antano Saulaičio, o perėmus pasauliečiams, Jaunimo centro valdybų bei jų pirmininkių Irenos Kriaučeliūnienės ir Salomėjos Endrijonienės.

Į Jaunimo centrą mokykla atėjo su 17 mokytojų ir daugiau kaip 250 mokinių. Buvo užimtos keturios klasės pirmame ir keturios antrame aukšte, kartais prireikdavo antrame aukšte didžiulio 203-io kambario ir net rūsyje dabartinio posėdžių kambario. Pradėjus mokinių skaičiui mažėti, antrojo aukšto klasės pamažu buvo užleistos atsikėlusiai Dariaus Girėno pradžios mokyklai.

Turėdami pastovias patalpas, įsigijome ir „kilnojamojo" turto. Pirmiausia buvo įsteigta biblioteka, kad mokiniai galėtų pasiskaityti kursui reikiamų knygų. Ji įsikūrė kambarėlyje prie balkono. Pradėjus pačiai mokyklai leisti „Lietuvių literatūros" vadovėlius, „Lietuvių kalbos pratimus" ir kt., nuo 1960 m. pradėjus leisti metraščius, jiems prireikė sandėlio, ir jis buvo gautas rūsyje šalia dabartinio posėdžių kambario. Jame tvirtas spintas įrengė mokyklos mecenatas J. Vasiukevičius.

Mokykla, negalėdama išsilaikyti tik iš mokesčio už mokslą, kasmet nuo 1955 m. rengia tradicinį vakarą. Nežinau, kodėl, bet tik devintasis vakaras pirmą kartą buvo Jaunimo centre 1963 m. sausio mėn. 12 d. Nuo to laiko mokyklos vakarai rengiami tik Jaunimo centre, nuo 1973 m. iš sausio mėnesio atkelti į rudenį.

Didžioji salė taip pat būdavo panaudojama abiturientų išleistuvėms, dabar pasitenkinama mažąja sale. Metraščių sutikimams būdavo naudojamos didesnės klsės, vėliau kavinė.

ČALM mokiniai gerai pažįsta Jaunimo centrą, visos lietuviškos veiklos Chicagoje centrą. Vykstant Čiurlionio galerijoje parodoms, dažnai į jas nuvedami, nuvedami ir į kitus įvykius, vykstančius Jaunimo centre, kur jaunimas pageidaujamas, kur jam reikia būti. Betgi pagrindinis darbas vyksta klasėse nuo 9 val. ryto ligi 1:45 val. popiet, pradedant pirmuoju šeštadieniu po Darbo dienos, baigiant paskutiniuoju gegužės mėnesio šeštadieniu. Tada Jaunimo centras tikrai yra jaunimo centru!

Chicagos aukštesnioji lituanistikos mokykla, kaip matėme, pirmaisiais septyneriais metais turėjo pereiti net keturias vietas, o pastaruosius trisdešimt metų ramiai praleido Jaunimo centre. Kodėl mokyklą gainiojo iš vienos vietos į kitą? Ar jos mokiniai buvo jau tokie netikę, negeri? Ne, jie buvo geri, visi dar daug lietuviško auklėjimo ragavę. Tik, be abejo, ir ne šventieji, o vaikai kaip vaikai: tai parapijos mokyklos mokinių paliktas knygas suoluose palietė, tai pakabintą paveikslą pajudino, tai lentą paliko nenuvalytą, tai šiukšlę ant grindų paliko, tai sieną sutepė ar įbrėžė...

Ir Jaunimo centrui mokykla panašiai nusikalsta: našlaitė pamotei ir įnamis šeimininkui juk retai neužkliūva. Čia ir yra ilgo išsilaikymo Jaunimo centre paslaptis: mokyklos gainiotojai elgėsi su ČALM kaip pamotė su podukra, o Jaunimo centras (ir tėvai jėzuitai, ir dabartinės pasauliečių valdybos) — kaip su dukra. Be Jaunimo centro ČALM jau seniai būtų kapuose, o tuo tarpu ji ir šiandien tebegyva. Ačiū Jaunimo centrui!

Juozas Masilionis

Chicagos aukštesniosios lituanistikos mokyklos auklėtiniai su mokytojais prie Žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklo Jaunimo centro sodelyje 1970 metais, vykstant Jaunimo centro praplėtimo darbams.

Dariaus Girėno lituanistinės mokyklos auklėtiniai per vieną iš savo programų Jaunimo centre. Nuotrauka A. G. Plačo

Jaunimo ansamblis „Grandis"

1953 m. Chicagoje buvo įsteigta skautų ir skaučių tautinių šokių grupė. Grupė buvo pavadinta „Grandies" vardu. Šiai tautinių šokių grupei vadovavo skautininkė Irena Šilingienė. Grupė dalyvavo pirmoje Tautinių šokių šventėje Chicagoje. 1958 m. dėl grupės vadovės Irenos Šilingienės sušlubavusios sveikatos ir dėl įvairių priežasčių grupės nariams išsiskirsčius, grupė buvo likviduota.

1964 m. sausio 12 d. skautininkė Irena Smieliauskienė „Grandies" tautinių šokių grupę atgaivino. Šį kartą nesiribojo skautų organizacijos nariais, bet būrė visą norintį šokti lietuvišką jaunimą. „Grandies" vardas turi ansamblio jaunimui simbolinę reikšmę, būtent — ansamblis kaip grandinė jungia lietuvišką jaunimą, kuris nepailsdamas ir nesustodamas garsina ir skleidžia lietuvišką tautinį meną, kultūrą saviems ir svetimiems per lietuvišką tautinį šokį, dainą ir žodį. Nuo 1971 m. grupė jau yra laikoma tautiniu jaunimo ansambliu, nes į savo programas šalia šokio įveda vaidybą, lietuvišką žodį ir dainą.

„Grandies" namai yra Jaunimo centras, čia ansamblis pradėjo savo darbą ir be paliovos daugiau kaip 20 metų jį tęsia. Jaunimo centre repetuoja, savo metinius vakarus rengia. Ansamblio įkūrėja, ilgametė mokytoja ir vadovė yra Irena Smieliauskienė. Padaugėjus šokėjų skaičiui, reikalui esant, ji pasikviečia gabesnius jaunuolius pagalbon, mokyti jaunesniuosius ansamblio narius. Irena Smieliauskienė tautinių šokių puoselėjimo darbą dirba jau 45 metus.

„Grandies" ansamblyje šiuo metu yra 118 narių. O per visus 20 metų ansamblio eilėse šoko 783 jaunuoliai. Veik visi veiklesni Chicagos jaunuoliai šoko ar šoka „Grandies" ansamblyje. Daug jaunuolių čia susipažino, sukūrė lietuviškas šeimas, o dabar jau augina lietuvišką prieauglį. Kad darbas būtų sėkmingesnis, šokėjai yra suskirstyti grupėmis – rateliais: moksleiviai ir studentai. Jaunesnieji yra paruošiami užimti pasitraukiančiųjų vyresniųjų eiles.

„Grandies" ansamblio akordeonistais nuo įsisteigimo yra buvę Algimantas Ingaunis, Petras Kivėnas, Raimundas ir Edvardas Šilkaičiai, Petras Blekys, Ąžuolas Stelmokas, Darius ir Audrius Polikaičiai.

„Grandies" ansamblio jaunimas turi savo valdybą, kurią šiu metu sudaro Andrius Narbutis, Aušra Jasaitytė, Aleksandra Gražytė ir Beatričė Sturonaitė. „Grandies" ansamblio vadovei įvairiuose organizaciniuose reikaluose padeda tėvų globos komitetas, kurį šiuo metu sudaro Birutė Jasaitienė, Rita

„Grandies" tautinių šokių grupė. Viduryje sėdi vadovė Irena Smieliauskienė.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

Penčylienė, Gražina Gražienė, Danutė Puodžiūnienė ir Nijolė Balzarienė. Per daugiau kaip dvidešimt metų tėvų globos komiteto pirmininkais yra buvę Jonas Žebrauskas, Elena Vaičeliūnienė, Irena Kriaučeliūnienė, Vida Meiluvienė ir dabar Birutė Jasaitienė.

Ansamblio repertuarę yra 68 šokiai ir stilizuoti žaidimai, kurių dalį choreografavo pati vadovė — Irena Smieliauskienė. Ansamblis per daugiau kaip dvidešimt metų turėjo 20 pagrindinių koncertų Chicagoje ir 264 didesnius ar mažesnius pasirodymus. „Grandis" dalyvavo visose Tautinių šokių šventėse. Ansamblis daugelį metų dalyvavo universitetų rengiamose tautybių programose, Amerikos aukštesniųjų mokyklų mokytojų suvažiavimuose, YMCA kultūrinėse programose, amerikiečių meno parodose, Amerikos jaunųjų ūkininkų sąjungos šimto metų sukaties minėjime (Conrad Hilton viešbuty). Šoko televizijos programose — kanaluose WGN, ABC ir Lietuvių televizijos programose. Su koncertais yra apvažinėję daug JAV miestų, kaip: St. Louis, Milwaukee, Kenosha, East Chicago, Grand Rapids, Cleveland, Detroit, Indianapolis, Urbana, Baltimorę, Los Angeles, Omaha, Hot Springs, New York, Floridoje ir kitur, kai kuriuos miestus net po kelerius kartus. Nesiriboja tik Amerika, bet lankėsi ir Kanadoje, kur koncertavo St. Catherines, Hamiltone, Montrealyje, Toronte. Ansamblis buvo nuvykęs net ir į tolimą Australiją, kur koncertavo Adelaidėje, Melbourne, Canberroje ir Sydnėjuje. Aplankė Pietų Amerikos kraštus Venezuelą ir Braziliją. Dalyvavo Trečiojoje dainų šventėje Chicagoje, kur muzikinę ansamblio dalį paruošė muzikė sesuo Bernarda.

Didžiausias ansamblio darbas tai 1971 metais „Grandies" pastatytos „Lietuviškos vestuvės". „Lietuviškų vestuvių" tekstą parašė pati ansamblio vadovė Irena Smieliauskienė, vadovaudamasi Michalinos Glemžaitės „Kupiškėnų vestuvių" (1936 m.) ir kun. Antano Juškos „Svodbinės rėdos" (1870 m.) knygomis. Muzikinei šio pastatymo daliai vadovavo solistė Audronė Simonaitytė-Gaižiūnienė ir Emilija Pakštaitė-Sakadolskienė. Veikalą režisavo aktorius Julius Balutis ir režisierius Juozas Valentinas.

Gyvastinga jaunyste trykštantis jaunatviškas džiaugsmas šokio sūkuryje patraukia žiūrovą. Mūsų jaunimo ansambliai yra ambasadoriai, kurie prieinama pramogine forma parodo saviems ir svetimiems mūsų tautos meno lobius. Jaunimo tautinis ansamblis „Grandis", kaip ir kiti ansambliai, išsilaiko dėka pasišventusių vadovų, kurie be atlyginimo, o tik iš meilės lietuviškam menui ir jaunimui aukoja savo darbą ir laiką, ir dėka jaunuolių, kurie, stokodami laiko, paskiria savo brangų laisvalaikį tautinio šokio grožio puoselėjimui.

Birutė Jasaitienė

Ona Mitaitaitė

VANDENS KRIKŠTAS

Gaivia srove
Užliedamas mus
Savųjų upių vilnimis
Atbridai Tu Lietuvon,
Nežinomasis Dieve,
Amžius laukęs,
Amžiais budėjęs
Anapus ąžuolinių durų,
Tvirtai užsklęstų
Nuo nepažįstamųjų.

*

Ir kaip jis suviliojo mus —
Tasai daugelio vandenų balsas,
Paklojęs mus po kojom
Nežinomajam Dievui,
Stovinčiam basomis kojomis
Skaidrioj srovėj?..

*

Vesk mus dabar, baltai nuplautus,
Anapus verpetų,
Kur tylūs vandenys plaukia,
Kur tyliai plaukia.

Nuotrauka Aldonos Kaminskienės.

UGNIES KRIKŠTAS

Mus poterių išmokė,
Bet niekas nepasakė,
Kad vandenį seka ugnis...

Ir kas pakels Jo atėjimo dieną?
Juk Jis tarsi lydytojo ugnis,
Deginanti mus
Lyg auksą ir sidabrą.

*

Atbridęs vandeniu,
Pakrikštijai mus ugnimi,
Krauju aplaistei.
Išdegintom širdim
Altorius statėm,
Kryžius sodinom.

*

Ir kas pakels Jo atėjimo dieną?
Kas dris išeit į kelią pasitikti
Ateinančio tirpdyto aukso vilnimis?

ŠALČIO KRIKŠTAS

Išsivedei į dykumą mus,
Viešpatie —
Ne smėlio ir uolų,
Kur pats kadais buvojai,
O speigo ir ledų dykynę,
Kur kaulai trupa,
Kur naktis staiga užkrinta
Ir palengva skyla
Apledėjusi širdis.

Net akmenų čia nėr
Duona paversti —
Alkstančius krikštyti
Viltim —
Josios rusenančią žariją
Tarp šiltų savo delnų
Glaudi.

*

Nepalikai mūsų našlaičiais,
Viešpatie,
Atėjai kentėt drauge...

Skautai ir Jaunimo centras

Lietuviai, atvykę į Amerikos miestus, gavę darbus ir įsikūrę laikinuose namuose, pradėjo jungtis į organizacijas. Į Ameriką atvyko ir nemažas skautų būrys. Neturėdami savųjų salių, sueigoms rinkdavosi įvairiose vietose. Vieni rinkdavosi parapijų salėse, bet kai kurių parapijų klebonai nelabai tesuprato lietuvių skautų siekimus ir laikėsi labai rezervuotai. Saliūnų salės tam tikslui nelabai tiko, o pavieniai skautų vadovai tuo metu dar neturėjo įrengtų rūsių. Tėvams jėzuitams pradėjus kalbėti apie lietuviško centro reikalingumą, daugelis skautų vadovų tam su džiaugsmu pritarė.

Pastačius Jaunimo centrą, Chicagos skautų vadovai kreipėsi į Tėvus jėzuitus, prašydami patalpų skautų sueigoms. Tėvai jėzuitai mielai sutiko užleisti mokyklų klases visoms organizacijoms, kurios tik į juos kreipėsi. Gavus patalpas susirinkimams, prasidėjo gyva skautiška veikla.

Į pastatytą Jaunimo centrą pirmiausia atėjo „Aušros Vartų" ir „Lituanicos" tuntų skautai. Nauji namai, daugybė kambarių įgalino skautus sėkmingai veikti. Į naujuosius namus įsijungė ir „Kernavės" skaučių tuntas. Tarp „Aušros Vartų" tunto sesių ir kernaviečių vyko lenktyniavimas skautiškoje veikloje. Jaunimo centro patogūs sueigoms kambariai išlygino visus buvusius skirtumus. Turint gražias patalpas sueigoms, skautų ir skaučių skaičius smarkiais šuoliais didėjo.

„Lituanicos" tunte veikė ir jūrų skautai. Juos pasekė ir sesės skautės, norinčios būti jūrininkėmis. Išsivystė darni jūrų skautų-čių veikla. Jaunimo ir visuomeninėms organizacijoms pageidaujant susirinkimams patalpų, atsirado patalpų trūkumas. Keturi skautiški vienetai turėjo dalintis klasėmis, darant sueigas pamainomis. Jaunimo centras tapo „bičių aviliu". Esant dideliam jaunuolių būriui, atsirasdavo ir tvarkos problemos, kurias su kantrumu toleruodavo Jaunimo centro vadovybė.

Pagelbėti dvasiniuose reikaluose tėvai jėzuitai, kaip kun. Juozas Vaišnys, kun. Antanas Saulaitis, kun. Algimantas Kezys, kun. Jonas Borevičius laikydavo ankstyvąsias šv. Mišias, vadinamas „jaunimo mišiomis". Šios ankstyvosios šv. Mišios daugeliui suteikė progos atlikti pareigą Dievui.

Jaunimo centro patalpomis taip pat pasinaudojo ir Akademinio skautų sąjūdžio nariai. Akademikų skautų sąjūdį sudaro mokslus baigę asmenys — tai filisteriai. Studijuojantieji skautai jungėsi į Korp! Vytis — vyrai ir Studenčių skaučių draugovę — mergaitės. Šios skautiškos organizacijos nariai daug valandų praleido, besinaudodami Jaunimo centro svetingomis patalpomis. Be sueigų patalpos buvo naudojamos ir metiniams „Kaziuko mugės" turgums, kuriuos ruošdavo Chicagos skautai. Mugės metu skautų tuntai parodydavo savo dirbinius ir juos parduodavo besilankančiai visuomenei. Lietuviškoji visuomenė savo apsilankymu ir pirkimu [illegible] skautišką veiklą. Skautų [illegible] lietu[illegible]

tyvais dirbiniai buvo paskleisti lietuviškoje visuomenėje. Tuntai stengėsi tarp savęs konkuruoti, padarydami įmantriausius dirbinius. Šitos Kaziuko mugės jungė skautus, tėvus, Jaunimo centrą, tėvus jėzuitus ir lietuvišką visuomenę į glaudų bendradarbiavimą.

Akademinis skautų sąjūdis per Kaziuko muges tapdavo moderniais knygnešiais. Jų pastangų dėka daug lietuviškų knygų, plokštelių būdavo paskleista visuomenei. Nors ir mažai uždirbdavo už patarnavimus, bet atliko didelį kultūrinį darbą.

Artėjant vasarai Jaunimo centre vėl pagyvėdavo veikla, tai pasiruošimas stovykloms. Čia buvo registruojami skautai, tikrinama sveikata, o didžioji salė būdavo apkraunama į stovyklą važiuojančių skautų daiktais. Be anksčiau paminėtos patalpų pasinaudojimo eigos, skautai užpildydavo sales įvairiems skautiškiems suvažiavimams, rekolekcijoms, pokyliams, skautiškiems šokiams, choro ir scenos veikalų pastatymui, repeticijoms ir kitiems užsiėmimams, susijusiems su skautiška veikla.

Visi Chicagos skautai ir vadovai yra dėkingi Tėvams jėzuitams, Jaunimo centro administracijai už leidimą pasinaudoti esančiomis patalpomis. Kartu sveikiname 30 metų sukakties proga. Linkime ištvermės pasunkėjusiame darbe, kad bendromis visų pastangomis pajėgtume išlaikyti šią svarbią instituciją lietuviškai veiklai.

Antanas Paužuolis

„Nerijos" jūrų skaučių tunto sueigoje.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

• **MŪSŲ VYTIS** Nr. 2 (1987). Akademinio skautų sąjūdžio leidžiamas žurnalas. Šį numerį redagavo Vytautas Mikūnas, talkino Danutė Eidukienė ir Aleksandra Likanderienė. Administracija: Rita ir Rimantas Penčylos, 12617 South 73rd Court, Palos Heights, IL 60453. Metinė prenumerata — 7 dol., studentams — 4 dol.

Numeris skiriamas Akademinio skautų sąjūdžio Vydūno Jaunimo fondo 35 metų sukakčiai pažymėti.

Ateitininkai Jaunimo centre

Chicagos ateitininkų veikla surišta su tėvais jėzuitais nuo pat jų įsikūrimo Chicagoje. Pirmieji susirinkimai vyko Tremtinių namuose, vėliau Lietuvos Vyčių salėje. Kai tėvai jėzuitai įsigijo sau namus Paulina gatvėje, tuomet moksleivių ir studentų ateitininkų susirinkimai jau vykdavo svetingame jų namų rūsyje. Turbūt ir dabar ne vienas dar prisimena susirinkimus, kuriuose pro langus veržiasi šalia namo žydinčių alyvų ir jazminų kvapas. Ir koplyčioje, ir rūsyje darėsi vis labiau ankšta, todėl visi labai džiaugėmės tėvų jėzuitų užsimojimu statyti Jaunimo centrą.

Naujiesiems Jaunimo centro rūmams atsidarius, Chicagos ateitininkų veikla pradėjo suktis apie Jaunimo centrą. Antrajame aukšte šalia didžiojo 203 kambario Jaunimo centro vadovybė leido įkurti Ateitininkų ramovę, kurioje vykdavo visokiausių valdybų posėdžiai, buvo laužomas žurnalas *Sūkurys*, ir po mišių prieš susirinkimus būdavo didžiulė spūstis prie agapės užkandžių.

Didysis 203 kambarys surištas ypač su studentų ateitininkų draugovės veikla. Čia vyko studentų ateitininkų draugovės susirinkimai. Jie prasidėdavo mišiomis tame pačiame 203 kambaryje. Po užkandžių buvo tradicija sustojus ratu padainuoti prieš susirinkimą. Draugovė tame pačiame 203 kambaryje ruošė Gavėnios seminarus, kurie visuomet sukeldavo nemažą čikagiškių susidomėjimą. Seminarui būdavo paimama bendra tema (pavyzdžiui: „Žmogaus samprata moderniojoje literatūroje"), kuri vis naujų paskaitininkų buvo nagrinėjama per kelis Gavėnios šeštadienius. Visam tam pradžią davė kun. Vytauto Bagdanavičiaus, MIC, organizuoti paskaitų ciklai seselių kazimieriečių vienuolyne. Draugovės susirinkimai pastarąjį dešimtmetį daugiau vyksta narių namuose, tačiau neužmirštamas ir Jaunimo centras. Daugelį metų draugovės tradicinė metinė šventė vyksta Jaunimo centre ir yra mokslo metų veiklos uždarymas. Velykų laikotarpiu draugovė ruošia pasilinksminimą - šokius lietuviškam jaunimui Jaunimo centro didžiojoje salėje. Tai palikimas iš tų laikų, kai Jaunimo centro direktoriumi buvo kun. Antanas Saulaitis: jis kėlė mintį, kad kiekviena didžioji jaunimo organizacija turėtų švenčių proga ruošti bendrą pasilinksminimą visam lietuvių jaunimui.

Moksleivių ateitininkų Kun. Alfonso Lipniūno kuopa savo veiklą visą laiką vykdė Jaunimo centre. Čia kviečiami kuopos susirinkimai, čia vyksta metinės kuopos šventės, o visuomenės dėmesį patraukia metinis „Ponèkų balius" (seniau jis, rodos, vadinosi „Blynu baliumi"), kuris rengiamas Užgavėnių metu. Pokylin susirenka didelis būrys dalyvių pasilinksminti ir pasigardžiuoti tradiciniais Užgavėnių skanumynais, o taip pat ir pasidžiaugti operete, kurią jau daug metų parašo ir režisuoja Rasa Šoliūnaitė - Poskočimienė, o atlieka absoliučiai visi kuopos nariai. Jaunimui tai labai malonus ir ilgai prisimenamas pergyvenimas. Metinė kuopos šventė tradiciniai pradedama mišiomis tėvų jėzuitų koplyčioje, o tada persikeliama į Jaunimo centro kavinę vaišėms ir tolimesniajai šventės daliai, kurioje apžvelgiama metinė veikla, išleidžiami baigusieji nariai į studentų ateitininkų draugovę, susipažįstama su naująja kuopos valdyba ir naujais nariais. Jaunimo centre daug metų vykdavo ir Moksleivių ateitininkų sąjungos kalėdiniai kursai, kurie dabar vyksta Dainavos stovyklavietėje.

Ateitininkų sendraugių veikla irgi rišama su Jaunimo centru. Čia vyksta skyriaus susirinkimai ir nemaža dalis skyriaus renginių. Skyrius tęsė kiek metų Gavėnios seminarų tradiciją (su paskaitomis čia atvykdavo paskaitininkai iš Kanados ir tolimesnių JAV miestų). Šiuo metu skyrius kasmet dalyvauja penktadienio Jaunimo centro vakaronių sezone (jos buvo pradėtos Teresės Pautieniūtės-Bogutienės ir Kazio Bradūno iniciatyva). Vakaronių temos yra buvusios labai įvairios: prisimena paskaitos apie architektūrą, meną, literatūrą, vaizdajuostės, diskusijos aktualiais dienos klausimais, naujų knygų sutikimai. Tai nauja ir naši veiklos forma: šios vakaronės yra prasmingi skyriaus susirinkimai, kurie yra atviri visai gyvajai lietuviškai visuomenei. Sendraugių ateitininkų skyriaus iniciatyva kasmet ruošiamos bendros Chicagos ateitininkų šeimos kūčios. Jos pradedamos mišiomis jau prie padengtų bendrų stalų. Valgomi tradiciniai kūčių valgiai, moksleiviai atlieka kalėdinę programą. Kūčios yra tapusi svarbi metų veiklos tradicija ir sutraukia daugiau kaip tris šimtus dalyvių. Kitas svarbus sendraugių skyriaus renginys Jaunimo centre yra metinis „Ateities" žurnalo vakaras, kuris įvyksta didžiojoje salėje. Čia įteikiamos „Ateities" jaunimo kūrybos premijos ir išgirstami jaunieji dainos ir žodžio menininkai.

Atskiro paminėjimo vertas yra „Ateities" Akademinis savaitgalis, kuris jau septinti metai įvyksta Jaunimo centre. Jis vyksta tą patį savaitgalį, kaip ir „Ateities" vakaras, bet jį ruošia atskiras rengimo komitetas. Šie Akademiniai savaitgaliai yra ateitininkų kultūrinis forumas. Į juos su paskaitomis kviečiami ne tik jau žinomi mokslininkai, bet taip pat ir naujos mokslo jėgos. Savaitgalis pradedamas vakarone Jaunimo centro kavinėje (šįmet dėmesio centre buvo Vytautas Skuodis su šeima), šeštadienio paskaitos vyksta Čiurlionio galerijoje (šįmet paskaitas skaitė dr. Saulius Sužiedėlis, prof. dr. Romas Vaštokas, Jonas Pabedinskas), o sekmadienio programa vyksta Ateitininkų namuose Lemonte (šįmet paskaitas skaitė prof. dr. Bronius Vaškelis ir rašytojas Juozas Kralikauskas).

Ankstyvesniais metais Jaunimo centro didžiojoje salėje ateitininkai ruošdavo Kristaus Valdovo šventės mišias. Tai būdavo ypač prasminga, nes buvo viešai meldžiamasi lietuviškai dar tuo metu, kai mišios aukotos lotynų kalba. Taip pat Jaunimo centre vykdavo ir metinės ateitininkų šeimos šventės, kurios dabar surištos su Sekminių švente Ateitininkų namuose, Lemonte. Ateitininkai yra ruošę vieną iš Jaunimo centro Vasario Šešioliktosios vakarų, prisidėdami prie šios gražios Jaunimo centro tradicijos. Jaunimo centras yra svarbus ir vasarą, nes nuo jo į Dainavos stovyklavietę išvažiuoja autobusai, kurie veža jaunučius ir moksleivius į jų vasaros stovyklas.

Ateitininkų veiklai Jaunimo centre talkino daug tėvų jėzuitų. A.a. kun. Jonas Raibužis buvo Kun. Alfonso Lipniūno moksleivių kuopos dvasios vadas, kun. Jonas Kidykas — studentų draugovės dvasios vadas, taip pat kapelionais buvo kun. Jonas Borevičius, kun. Jonas Kubilius, kun. Gediminas Kijauskas, kun. Antanas Saulaitis, kun. Leonas Zaremba. Kun. Algimantas Kezys yra daug kartų talkinęs vakaronių renginiams. Tėvų jėzuitų talka yra svarbus įnašas Chicagos ateitininkų veiklai.

Jaunimo centras svarbus ne tik vietos ateitininkų gyvenimui, bet taip pat ir visu JAV ir Kanados mastu. Čia vyko pastarieji du Ateitininkų Federacijos kongresai Darbo dienos savaitgalio metu. Abu paliko labai malonius prisiminimus, ir tai didele dalimi dėl mielos, savos ir svetingos Jaunimo centro aplinkos. **Arūnas Liulevičius**

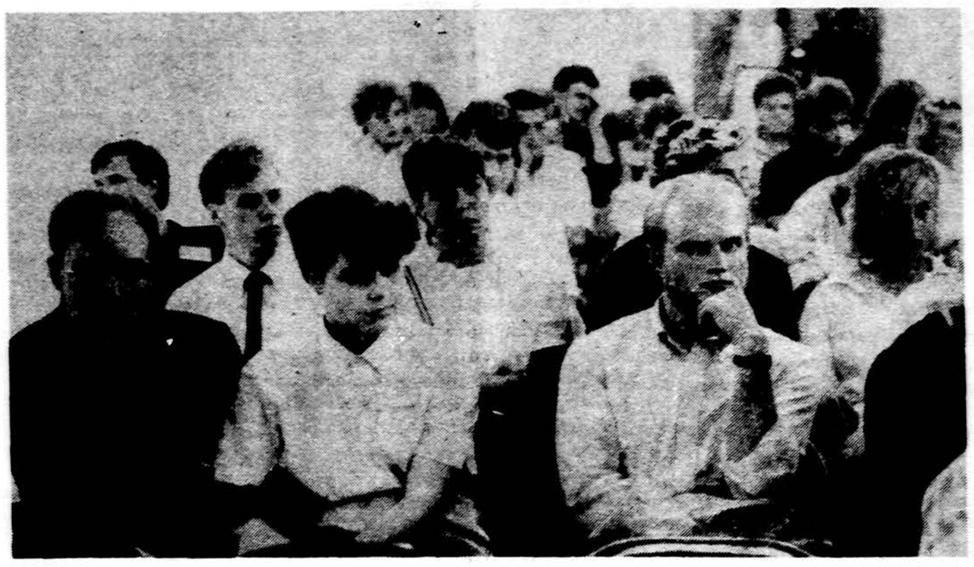

Dalis studentų ateitininkų savo sąjungos posėdžio metu per Ateitininkų Federacijos 75 metų jubiliejinį kongresą, vykusį Jaunimo centre, Chicagoje, 1985 m. rugpjūčio 30 - rugsėjo 2 d.

Nuotrauka Jono Kuprio

Dariaus Girėno mokykla

(Atkelta iš 2 psl.)

ti turiningais tėvų jėzuitų pamokslais. Išėjęs iš koplyčios pamatai gražia tvora aptvertą sodelį. Čia tarp medžių rymo Rūpintojėlis ir nukryžiuotas Kristus, kurie mums primena sunkų krikščionybės kelią ir mūsų tautos kančias. Čia pat ir Laisvės kovų paminklas. Čia dažnai įvairiomis progomis susirenka lietuviai prisiminti savanorius ir partizanus, kurie negailėjo savo gyvybės, ją paaukodami ant tėvynės aukuro. Aukuro liepsnoms kylant, pasigirsta mūsų himnas ir giesmės į Marija šauksmas, kad gelbėtų tėvynę iš vergijos. Tuo metu klasėse kelioms minutėms nutrūksta pamokos ir mokiniai prie langų susikaupę mintimis skrenda į tėvynę. Iš sodelio pro dideles duris žengi į patį pastatą. Čia šeštadieniais trys lietuviškos mokyklos moko jaunimą savo senosios ir gražiosios tautinės kalbos, čia išmoksta jaunimas pažinti savo kraštą ir dirbti dėl jo gerovės. Pro šias duris išėję jau šiandien reiškiasi kaip diplomatai, profesoriai, literatai, rašytojai, žurnalistai, jaunimo organizacijų vadovai, kurie žodžiu ir raštu kovoja už Lietuvos laisvę. Kiekvieneriais metais čia paruošiami nauji kadrai tiems patiems tikslams siekti. Jaunimo centre pulsuoja gyva lietuviška dvasia: penktadienių vakaronės, dailės parodos, chorų ir tautinių šokių repeticijos. Tautiniais motyvais papuoštos vitrinos, paveikslai, archyvai, koncertai, vaidinimai, laisvės kovų muziejus ir daug daug kitų tautinių vertybių čia sutelkta. Jau vien ta tautinė aplinka jaunimą auklėja tautinėje dvasioje.

Štai kodėl yra svarbus Jaunimo centras Dariaus Girėno mokyklai. Ar galima tokį brangų tautinį turtą apleisti, palikti svetimiesiems? Jokiu būdu! Jį reikia išlaikyti bet kokia kaina. Toji kaina bus labai maža, jei visi rems petys petin.

Dariaus Girėno lituanistinė mokykla šiais metais švenčia 25 metų sukaktį nuo įsikūrimo. Jaunimo centras penkeriais metais vyresnis. Šia proga jaunesnis sveikina vyresnį ir linki visokeriopos sėkmės. Esame dėkingi Jaunimo centro vadovybei ir tėvams jėzuitams už globą iki šiol. Pageidaujame, kad ta globa tęstųsi ir toliau. Pageidaujame daugiau dėmesio Jaunimo centrui iš lietuviškos visuomenės. Tegul Jaunimo centras dar daug metų sėkmingai ugdo lietuvišką jaunimą, kuris turės išarti bebaigiančius velėnomis apželti tautinius dirvonus. Kur daug stos, visados daugiau padarys!

Juozas Plačas

Chicagos teatruose

Vodevilio komikų duetas

Teatrų pastate, 1225 West Belmont, du talentingi aktoriai: Ronald „Smokey" Stevens ir Jaye Stewart atlieka programą, pavadintą „Rollin' with Stevens and Stewart". Tai iš juodųjų vodevilio žanro sudaryta solo, duetų dainų, komiškų monologų bei dialogų ir šokio programa, su gausiomis humoro įtarpomis, todėl girdėti dažnas žiūrovų kikenimas. Tai gyvai slenkanti atskirų vaizdų mozaika, kuriai daug kas paimta iš šio šimtmečio pirmųjų dekadų repertuaro. Abudu būdami profesionalaus lygio, aktoriai savo uždavinį sklandžiai atlieka. Įvesta ir pantomimos numerių. Vaizduojama kelionė traukiniu, katastrofa automobiliu su atitinkamais garso efektais, o dainas palydi muzika. Girdimos melodijos: Duke Ellingtono, Rogers, Gounod, Williams ir daugelio kitų. Visa programa tesitęsia valandą ir ketvirtadalį.

Aktoriai įgudę. Ronald Stevens moko vakarinėje Chicagos dalyje „tap dance" (Lietuvoje išleistas anglų-lietuvių kalbų žodynas tą šokį vadina rusiškai skambančia „čečiotka") ir dėsto choreografiją Najwa šoki trupėje. Stewart pasireiškęs filmuose, laimėjęs Emmy žymenį, dirbęs Howard universitete, Washingtone. Vaidinimo turiny be pramoginių dalykų, keliamos ir rasinės lygybės idėjos.

Lietuvis vadovauja profesionalų kolektyvui

Chicagoje pradėjo plėsti savo veiklą nauja teatro grupė: The Theatre Collective, profesionalų aktorių junginys. Malonu buvo susekti, kad jam vadovauja lietuvis Dovydas Sinkus. Tai jau trečios kartos ateivių šeimos sūnus. Jo senelis atvyko iš Lietuvos. Tėvas dar gerai moka lietuvių kalbą. Pats Dovydas, nors kalba angliškai, bet jaučiasi lietuviu. Jis gimė Detroite, dabar yra 27 metų amžiaus. Vaidybos ir režisavimo studijas yra baigęs Wayne valstybiniame universitete. Treti metai, kai dirba su šia grupe. Jis pirmauja tarp jos direktorių ir yra pastatymų režisierius. Iki lapkričio 22 dienos jie teatro patalpose, 2856 South Halsted, stato aktualią dramą: „A Gift for Jesus", kurią sukūrė Matthew Vaky, Pentimento teatro Minneapoly meno vadovas, kurį laiką dėstęs Carnegie-Mellon universitete, Pittsburghe. Pirmą kartą ši drama buvo suvaidinta Minneapoly.

Vaizduojama jaunų žmonių poros, kurių viena laukiasi kūdikio, kita negali turėti savo prieauglio, o dar viena mergina, pastojusi netekėjusi, pasidaro arbortą. Visi kiti kietai kovoja prieš negimusių žudymą — demonstruoja, diskutuoja, iškelia negimusiojo teisę gyventi. Labai aktyvūs, savo veiklą jungia su religinėmis nuotaikomis, tačiau neišvengia ir nukrypimų. Abortų klinikoje suranda kūdikio lavonėlį ir nuneša prie tos merginos durų, o pagaliau net išsprogdina negimusių žudymo kliniką, padėję bombą. Gaila, kad nevengiama vulgarumo. Vaidinimo eigoje kaleidoskopiškai greit keičiasi scenos, slinktis intriguojanti, labai išryškinama negimusių žudymo baisumas, bet kartu neigiamai vertinamos ir neleistinos kovos priemonės prieš tai, kaip klinikos sprogdinimas.

Pastatyme dalyvauja šeši aktoriai, visi išėję specialias vaidybos studijas aukštosiose mokyklose. Šį sezoną ši grupė numato pastatyti indėnų pasakų inscenizaciją: „Ghost Dance" ir dar tris dramas, kurių vieną „On the Bus" vėl režisuos Dovydas Sinkus.

Juoz. Pr.

Jaunimo centras — lietuvybės židinys

(Atkelta iš 1 psl.)

traukdavo daug lankytojų, dažnai didelė spūstis, patalpos mažokos. Direktoriaujant kun. Algimantui Keziui, 1975 m. buvo nutarta kavinę praplėsti. Nutarta — padaryta, darbas vyko sklandžiai, ir kavinė įgavo dabartinę išvaizdą. Tenka pasikalbėti su atvykstančiais iš Lietuvos, jiems kavinė daro gerą įspūdį, tik gėrimai, kurie kavinėje gaunami, tai ne pagal jų skonį. Kiekviena proga nurodau, kad Vilniuje arba Kaune kavinės gal yra geresnės, tačiau ten yra valdžios pastatytos ir valdžios išlaikomos. O Jaunimo centras savanoriškomis aukomis pastatytas ir savanorišku darbu išlaikomas. Baigiant apie Jaunimo centro statybą, reikia atkreipti dėmesį, kad nežiūrint to fakto, jog statyba vyko trimis tarpsniais ir trijų architektų vadovaujama, visas pastatų kompleksas sudaro darnų architektūrinį ansamblį.

Švęsdamas savo trisdešimtmečio sukaktį, Jaunimo centras ne paseno, bet gal subrendo. Jame gal mažiau begirdėti jaunimo juokas ar vaikų krykštavimai, tačiau jame rusena lietuvybės židinys. Vėlai, net po vidurnakčio, kai kurie langai apšviesti, tyrimų instituto studentai dirba. Veikia kompiuteriai, retesni lituanistikos darbai yra perkeliami į mikrofilmus, rūpinamasi ir dirbama naujų vadovėlių parengimu. Taip pat savaitgaliais vyksta kultūrinis gyvenimas.

Jėzuitų jėgoms silpstant, Jaunimo centro administravimas buvo pavestas pasauliečiams. Jaunimo centro narių visuotiniame susirinkime yra išrenkama taryba, į kurią įeina ir Tėvų Jėzuitų atstovas. Faktišką administravimą vykdo Jaunimo centro valdyba; pirmininkė (taip, pirmininkė) yra kviečiama tarybos, o ji savo ruožtu sudaro valdybą. Pagal naują tvarką pirmoji Jaunimo centro valdybos pirmininkė buvo Irena Kriaučeliūnienė, o dabar jai vadovauja Salomėja Endrijonienė. Tenka pažymėti, kad su moterų vadovybe Jaunimo centras gerokai pašvarėjo. Tolimesnis jo išlikimas priklauso nuo visuomenės dėmesio ir dosnumo. Kurie dar nėra jo nariai, prašomi įsijungti. Su visuomenės parama, reikia tikėtis, Jaunimo centras tebetarnaus lietuviškai visuomenei, sulaukęs ir auksinio jubiliejaus.

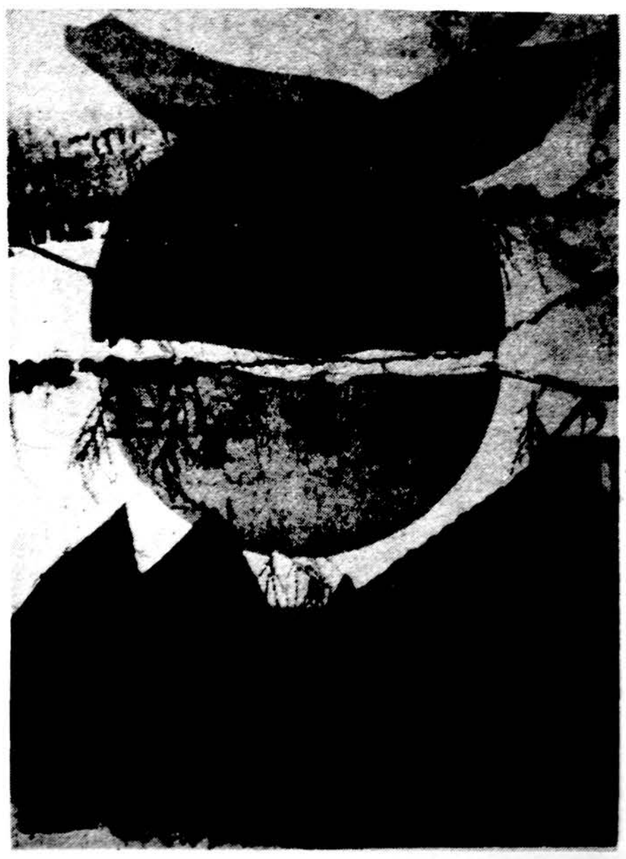

Giedrė Žumbakienė „Reflecting Moon"
Ofortas, 16" x 20"

Dailininkės Giedrės Žumbakienės oforto darbų paroda šiuo metu vyksta „Chicago Center for the Print" galerijoje, 1509-1513 West Fullerton Avenue, Chicago, Illinois. Paroda tęsis iki lapkričio 29 dienos.

— Šis „Draugo" kultūrinio priedo numeris skiriamas Jaunimo centro Chicagoje 30 metų sukakčiai pažymėti. Už medžiagos parūpinimą dėkojame Jaunimo centro valdybos pirmininkei Salomėjai Endrijonienei, Juozui Žygui ir Stasiui Žilevičiui bei visiems straipsnių autoriams ir mūsų fotografams. — Red.

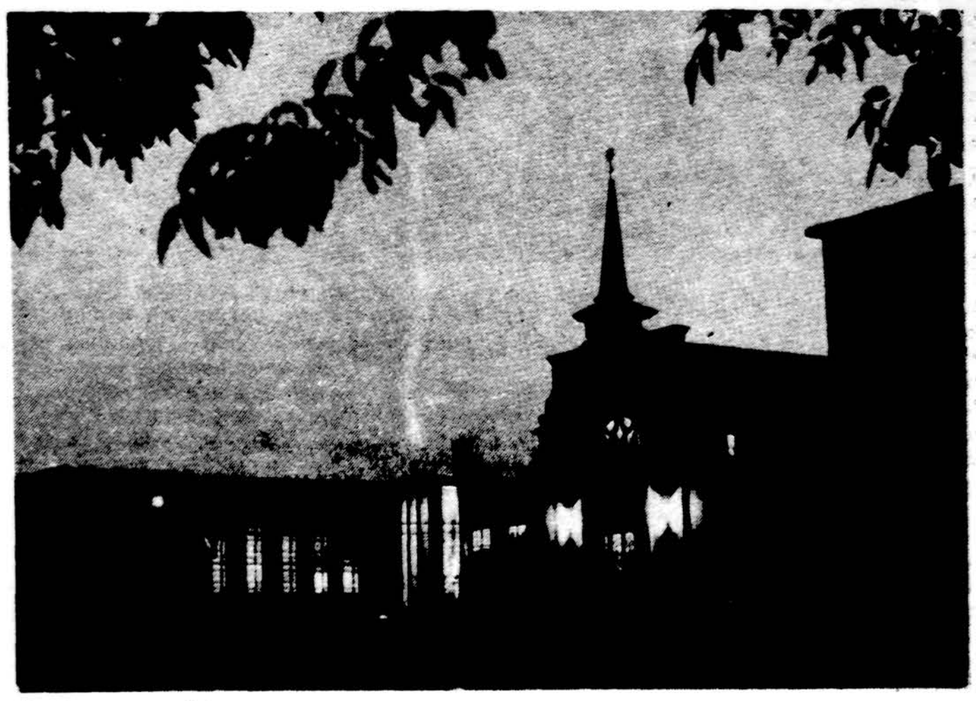

Jaunimo centras nakti.